

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ

Άρχ. Έφραϊμ Τριανταφυλλόπουλου,

Πρωτοσυγκέλλου Ί. Μητρ. Σισανίου καί Σιατίστης, Δρ Θεολογίας ΑΠΘ

Σεβασμιώτατε, σεβαστοί πατέρες,

Συχνά όρισμένοι πιστοί μᾶς ἀναφέρουν προβληματικές καταστάσεις δικές τους ἢ ἄλλων, ἀλλὰ καί κληρικοί προβληματισμένοι ἄλλοτε, δὲν ξέρουμε πῶς ν' ἀντιμετωπίσουμε δύσκολες καταστάσεις, πού ἀναφύονται κυρίως κατὰ τὴ διάρκεια τῆς διακονίας μας στὸ μυστήριο τῆς μετανοίας. "Ἐνα ἀπὸ τὰ ὀξύτερα προβλήματα πού ἀνακύπτουν στὴν ποιμαντική μας πράξη εἶναι αὐτὸ τῆς διακρίσεως μεταξύ νευροψυχικῶν διαταραχῶν, ὀργανικῶν ἢ λειτουργικῶν καί δαιμονικῆς κατοχῆς. Θὰ κάνουμε μερικές ἐπισημάνσεις ἐδῶ κι' εὐχόμαστε νὰ ὀδηγηθοῦμε σὲ γόνιμη συζήτηση καί προβληματισμό.

Συναντᾶμε ἀρκετοὺς πιστοὺς, στὴν πλειοψηφία τους γυναῖκες, πού ἔχουν ἐμμονές ὅτι τοὺς ἔχουν κάνει μάγια. Ἀλίμονο, μάλιστα, ἂν δὲν συμφωνήσουμε μαζί τους. "Ἐρχονται σ' ἐμᾶς γιὰ νὰ λάβουν ἐπιβεβαίωση τοῦ λογισμοῦ τους. Στὶς περισσότερες τῶν περιπτώσεων αὐτῶν, πρόκειται γιὰ μία μετρίου βαθμοῦ καταθλιπτική νεύρωση-σὲ ἐπιστημονική γλῶσσα-πληγωμένος ἐγωισμὸς σὲ πνευματική γλῶσσα, τὴν ὁποία ὁ διάβολος ἐκμεταλλεύεται ἔξωθεν καί ἐντείνει τοὺς λογισμοὺς τους. Ἐνας μάλιστα χαριτωμένος ἀγιορείτης μοναχὸς ἔλεγε κάποτε, ὅτι ὁ πληγωμένος ἐγωισμὸς θεραπεύεται με στήσιμο στα πέντε μέτρα και ντουφέκι! Ἐδῶ, βέβαια, χρειάζεται προσοχή ἀπὸ ἐμᾶς, μὴν τυχόν καί ἀπὸ τὴν ἔνταση τῆς κατάστασης ἔχει βλαφετῆ τὸ σῶμα τοῦ πιστοῦ καί χρειάζεται ἴσως μιὰ ἥπια φαρμακευτική ὑποστήριξη, ἰδίως στὴν περίπτωση ἔλλειψης ὕπνου. Ὅμως χρειάζεται παράλληλα κι' ἐμεῖς νὰ προβληματιστοῦμε ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενο ἢ κατάσταση αὐτὴ νὰ καλύπτει σοβαρὲς ἀνεξομολόγητες πτώσεις.

Συχνὰ μιᾶμε μὲ περιφρόνηση γιὰ τὸν Freud. Εἶναι γεγονός πῶς ἀποτελεῖ πνευματικὸ σφάλμα ἢ ἀναγωγή ὄλων τῶν ὄψεων τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς στὸ σὲξ καί τὸ θάνατο. Μιὰ προσεκτικότερη ὅμως ἀνάγνωση κάποιων κειμένων του διαφωτίζει κι' ἐμᾶς πᾶνω στὴν ποιότητα τῆς ποιμαντικῆς μας καί τῶν προσωπικῶν μας δυσκολιῶν καί ἐφάμαρτων ἀδυναμιῶν πού πολλές φορὲς μᾶς ταλαιπωροῦν χρόνια ὀλόκληρα. Οἱ Πατέρες μας δὲν διέγραφαν δίκην ἀλαθῆτων (γιατί νὰ κατηγοροῦμε τὸν Πάπα ἐπιτέλους;), ἀλλὰ προσελάμβαναν ὅτιδήποτε προσληπτὸ ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἐπιστημονικὸ χῶρο καί τὸ προσέρραπταν στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Σὲ κάποιο κείμενό του λοιπὸν γίνεται λόγος γιὰ μία γυναίκα πού εἶχε μανία καθαριότητας τόση, ὥστε νὰ πλένει τὰ χέρια της μὲ ἀπολυμαντικὸ συνεχῶς ὅ,τι κι' ἂν ἔπιανε. Τὸ σύμπτωμα αὐτὸ γίνεται δρόμος στὸ γιατρὸ, ἀλλὰ καί σ' ἐμᾶς τοὺς πνευματικοὺς πατέρες, ν' ἀνακαλύψουμε ὅτι στὸ βάθος τῆς ψυχῆς ὑπάρχει «τεθησαυρισμένος» ἕνας ὄγκος, ἕνα ἠθικὸ πρόβλημα. Ἀπὸ τὴν ταραχὴ στὴν ἐπιφάνεια συμπεραίνουμε, ὅτι κάτι κρύβεται στὸ ὑπόγειο. Ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ ἀσκητὴς μάλιστα διαπιστώνει καί μᾶς ἐπισημαίνει: «τὰ λεληθότως ὑποστρεφόμενα πλέον ἀδρύνεται»,

δηλαδή ὅ,τι ἐσὺ μετ' ἐπιμελείας ἀπωθεῖς στὸ βάθος, πρόσεξε γιατί μαίνεται ἐναντίον σου καὶ θὰ σὲ ἐκθέσει. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἀνάλυση στὸ περιστατικό αὐτῆς τῆς γυναίκα εἰδειξε ὅτι μοίχευε κατ' ἐξακολούθησιν. Ἀπωθοῦσε, λοιπόν, στὸ βάθος τὴν ἁμαρτία αὐτῆς δημιουργώντας ἠθικὸ ζήτημα. Ἀπέξω χτυποῦσε τὸ καμπανάκι: ἡ μανία γιὰ σωματικὴ ἀπολύμανση προσπαθοῦσε νὰ τακτοποιήσει τὴν ἠθικὴ ἐκκρεμότητα.

Ἐννοεῖται, βέβαια, πὼς στὴν περίπτωση, τὴ σχετικῶς σπάνια περίπτωση δαιμονικῆς κατοχῆς λόγῳ μαγικῶν ἐπενεργειῶν θὰ διαβαστοῦν οἱ ἀπαραίτητοι ἐξορκισμοὶ πολλὰς φορὰς, θὰ γίνεαι καὶ ὅσο τὸ δυνατόν καθαρὴ ἐξομολόγησις σὲ συνθήκας ὑφους καὶ χαλάρωσης τῶν συμπτωμάτων καὶ θὰ δίνεται καὶ ἡ Θεία Κοινωνία. Σὲ κάθε περίπτωση βοηθοῦν καὶ οἱ εὐχὰς «εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν» τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μὲ ἐκπληξὴ εἶχα ἀκούσει κάποτε σεβαστὸ ἐν ἐνεργείᾳ μητροπολίτη τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὸ διασταύρωσα στὸ σύγραμμα «Δαιμονιζομένων Θεραπεῖαι » τοῦ π. Ἀντωνίου Στυλιανᾶκη, ὅτι ὑπάρχει περίπτωση ἀσθενοῦς, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἀσθενὴς προσποιεῖται τέλεια, δαιμονικὴ κρίσις, χωρὶς δηλ. νὰ ὑπάρχει ὑποστατικὴ ἐγκατοίκηση τοῦ δαίμονα μέσα στὴν καρδιά του. Ὁ ἐν λόγῳ ἀρχιερέας, ὅταν ἦταν ἱερέας, δεχόταν τὴν ἐπίσκεψιν ὡς ἐξομολογουμένης καὶ πνευματικῶς ἀγωνιζομένης, μιᾶς κυρίας, γι' ἀρκετοὺς μῆνες ἢ καὶ χρόνια. Κάθε φορὰ πού τῆς διάβαζε ἐξορκισμοὺς, εἰδειχνε νὰ τινάζεται, φώναζε, χειρονομοῦσε κλπ. Ὅμως ἀπὸ ἕνα σημεῖο καὶ μετὰ, ὁ ἱερέας ἀπόρησε πὼς μετὰ ἀπὸ τόσους ἐξορκισμοὺς, συχνὴ Θεία Μετάληψιν καὶ-ὑποτίθεται-- πνευματικὴ ζωὴ, τὰ συμπτώματα οὐδόλως ὑποχωροῦσαν. Σκέφτηκε, λοιπόν, νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὸν ὄσιο γέροντα Παῖσιο στὸ Ἅγιον Ὅρος. Εἶπε τὸ τί συνέβαινε μετὰ τὴν περίπτωση τῆς κυρίας, γιὰ νὰ λάβῃ μιὰ παράξενη ἀπάντησις:-τὴν ἐπόμενη φορὰ πού θὰ κάνει «κρίσις», νὰ προσέχεις ἂν φτιάχνῃ τὴ φύσταν τῆς γιὰ νὰ μὴ φαίνονται τὰ πόδια τῆς! Παραξενεύτηκε ὁ ἱερέας. Τί νὰ κάνει ὅμως; Τὴν ἐπόμενη φορὰ λοιπὸν πρόσεξε καὶ μετὰ ἐκπληξὴ διαπίστωσε ὅτι ἡ κυρία καὶ τὴν «κρίσις» ἔκανε καὶ τὴ φύσταν ἔφτιαχνε! Τηλέφωνο ἐκ νέου στὸν ὄσιο Παῖσιο. Ἀπάντησις:- ἄρρωστη εἶναι, πάτερ μου, νὰ τὴ στείλῃς στὸ γιαντρός · ἂν ἦταν δαιμονισμένη δὲν θὰ εἶχε αἰσθησιν ὅτι φαίνονται τὰ πόδια τῆς γιὰ νὰ τὰ κρύβῃ!

Στὴ γλῶσσα τῶν νευροεπιστημῶν κάθε προσποίηση ἀσθένειας ὀνομάζεται ὑστερία ἢ ἀκόμη σὲ πιὸ μοντέρνα γλῶσσα διαταραχὴ σωματικῆς μετατροπῆς. Δηλαδή; Θέλει νὰ ξεχωρίσῃ τὸ ἄτομο, νὰ γίνῃ κέντρο προσοχῆς καὶ αὐτὴ του ἡ τάσις βγαίνει, «γράφεται» στὸ σῶμα του. Ὑπάρχει ὡς καὶ ὑστερικὴ κώφωσις, ὑστερικὴ τύφλωσις, ὑστερικὴ παράλυσις. Δὲ βλέπω, δὲν ἀκούω, ἔχω παράλυτο χέρι, σοῦ λέει καὶ ἱατρικῶς καὶ τὸ μάτι καὶ τὸ αὐτί καὶ τὸ χέρι εἶναι ὑγιέστατα. Ἔχουμε, δηλαδή, νὰ κάνουμε μετὰ μία φιλαυτία μεταμφιεσμένη σωματικά, χωρὶς φυσικά νὰ ὑπάρχει δαιμόνιο.

Ὁ Jean Charcot ἦταν ἕνας μεγάλος Γάλλος νευρολόγος πού ἐρεῦνησε πλῆθος ὑστερικῶν φαινομένων στίς ἀρχὰς τοῦ περασμένου αἰῶνα(1906). Σὲ πολλὰς ἀπὸ τὶς περιπτώσεις στίς ὁποῖες οἱ κληρικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «ἐβλεπαν» δράση μαγισσῶν καὶ διαβόλων, τὸ πρόβλημα ἦταν ἱατρικό. Ἀλλὰ καὶ γενικῶς μετὰ μεγάλη εὐκολία ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ὅτιδήποτε παράξενον ἀποδιδόταν στὸ διάβολο, χωρὶς νὰ ὑστερεῖ ὡς πρὸς αὐτὸ οὔτε ἡ καθ' ἡμᾶς

ἀνατολή. Νὰ προσέχουμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς, πατέρες μου. Οὔτε ὅλα τοῦ δαίμονα, οὔτε ὅλα ἀρρώστιες.

Ὁ π. Ἰάκωβος Τσαλίκης ἔχοντας πλούσια τὴ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βλέποντας καὶ μόνο τοὺς ἀσθενεῖς ἔλεγε: - Ἐσὺ θέλεις διάβασμα, ἐσὺ θές γιατρό!

Δέχτηκα κάποτε τὸ τηλεφώνημα ἀπὸ ἕνα πνευματικὸ τέκνο ἐνὸς γνωστοῦ πνευματικοῦ τῆς Βορείου Ἑλλάδος, νὰ πάω νὰ διαβάσω ἐξορκισμό σὲ μία γριούλα ἐνὸς χωριοῦ τῆς μητροπολιτικῆς μας περιφέρειας, ἐπειδὴ «δαιμονίστηκε» καὶ ὁ γέροντας βρισκόταν μακριά. Γιατί βρὲ παιδιά, τί κάνει ἡ γιαγιά; Παίρνει τὶς χαρτοπετσέτες καὶ τὶς φοράει γιὰ κάλτσες. Αὐτὸ εἶναι, ξέρετε, ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς γεροντικῆς ἀνοιας. Λέω, μήπως εἶναι ἄρρωστη καὶ θέλει κάποιον φάρμακο; Ἡ ἀπάντηση ἦρθε κατηγορηματικῆ: -Ὁ γέροντας εἶπε ὅτι ἔχει δαιμόνιο καὶ νὰ τῆς διαβάσετε ἐξορκισμό γιατί εἶναι μακριὰ καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ἔρθει! Δὲν κρατήθηκα: -Νὰ τοῦ πεῖτε τοῦ γέροντα ὅτι ἂν τὴ νύχτα βγεῖ ἔξω ἢ γιαγιά καὶ πάει καὶ πέσει σὲ κανένα γκρεμὸ ἢ πηδήξει ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ πέσει καὶ σκοτωθεῖ γιατί «τὴν κυνηγᾶνε οἱ Γερμανοὶ», σὲ ποιανοῦ τὸ πετραχήλι θὰ κρεμαστεῖ, στὸ δικό του ἢ στὸ δικό μου; Ἐπικοινωνήσα μετὰ μὲ ἕνα γιατρό, πιστὸ ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος διέγνωσε ὄντως γεροντικὴ ἀνοια καὶ ἔδωσε τὰ ἀπαραίτητα φάρμακα γιὰ νὰ συντηρηθεῖ ἡ γριούλα μὲ ὅλα τὰ σοβαρὰ τῆς προβλήματα, τὰ ὁποῖα, βεβαίως, ἐπιδεινώθηκαν.

Ἄν διαβάσουμε τὶς σπουδαῖες ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου (35 ποιμαντικὲς ἐπιστολές, ἐκδ. ΥΠΑΚΟΗ), μᾶς κάνει ἐντύπωση σὲ μία ἀπὸ αὐτὲς ἢ περίπτωση μᾶς μοναχῆς ἢ ὁποῖα πίστευε ὅτι ἔχει δαιμόνιο. Τῆς γράφει, λοιπὸν, ὁ Ἅγιος μὲ ἀπαράμιλλη ικανότητα διακρίσεως, ποὺ φανερώνει καὶ τὶς γνωστὲς ἱατρικὲς του γνώσεις: «μὴν πιστεύεις ἀδελφή, ὅτι ἔχεις δαιμόνιο. Ἡ κατάστασή σου ὀνομάζεται ὑστερία· πάσχει τὸ σῶμα σου, ὄχι ἡ ψυχὴ σου. Ἐπειδὴ πάσχει τὸ σῶμα σου, ἡ ψυχὴ σου πάσχει κατ' ἀντανάκλασιν, κατὰ συμ-πάθειαν πρὸς τὸ σῶμα. Θὰ πάρεις μερικὰ φάρμακα, θὰ ἐλαττώσεις τὸν κόπο τῆς ἀγρυπνίας, τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ βρεῖς τὴν ὑγεία σου».

Πῶς ἐδῶ ὁ ἅγιος κάνει διάγνωση ὑστερίας, ἐνῶ ἄλλοι ἄλλοτε ὁ ἴδιος διέγνωσε δαιμόνιο πύθωνος σὲ κάποιον καὶ τὸν ἐθεράπευσε, ἐνῶ σὲ ἄλλη περίπτωση πάλευε ὀλόκληρη νύχτα μὲ δαίμονα ὁ ὁποῖος τοῦ ἔκανε ἐπίθεση μὲ μορφὴ πτηνοῦ; Ἐδῶ φανερώνεται ἡ ἀπαράμιλλη ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διάκριση αὐτῶν τῶν διαφορετικῶν καταστάσεων, πρᾶγμα ποὺ ἐγείρει τὸ θαυμασμὸ πρὸς τὸν ἅγιο καὶ ἐνὸς ὀσίου γέροντος, τοῦ Ἰωσήφ τοῦ σπηλαιώτη καὶ ἡσυχαστῆ. Συμβουλεύει ἕνα τέκνο του ποὺ ἔχει τέτοιου εἴδους προβλήματα ν' ἀκολουθεῖ προσεκτικὰ τὴ θεραπεία του, νὰ προσέχει τὴ δίαιτά του καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ συνέλθει. «Δὲν μ' ἀκούει», λέει, «συγκεκριμένα ὁ Θεὸς νὰ σὲ θεραπεύσει, γιατί θέλει νὰ μάθω τοὺς γιατροὺς καὶ τὰ φάρμακα, ἐγὼ ποὺ ὅταν ἤμουν νέος, μόνο μὲ τὴν προσευχὴ ἤθελα νὰ θεραπεύσω· καὶ βλέπω τώρα στὶς ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, πόσο πρόσεχε στοὺς γιατροὺς καὶ τὰ φάρμακα ἕνας τόσοσὸν μεγάλος ἅγιος». Πράγματι ὁ -νῦν ὀσιος- γέρον Ἰωσήφ στὴ νεότητά του μὲ πολλὴ δυνατὴ προσευχὴ θεράπευε ὡς καὶ τρελλοὺς, τοὺς ὁποῖους ὀνόμαζε καὶ δαιμονισμένους. Οἱ τρελλοὶ ὅταν ξέφευγαν ἀπὸ τὴν ὑπακοὴ ξαναγυρίζοντας στὸν κόσμον, ἀρρώστειναν ξανά, βαρύτερα μάλιστα καὶ τοὺς ἔκλειναν στὸ θεραπευτήριον, ὅπως ἀναφέρει σὲ μία ἐπιστολή του.

Πρὸς τὴ δύση τῆς ἡλικίας του ὁ ὄσιος γέροντας μὲ τὴ φλογερὴ προσευχὴ γίνεται μετριοπαθέστερος, βαδίζοντας στὰ ἴχνη τοῦ ἁγίου Νεκταρίου.

Ὁ π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος λέει ὅτι μία σίγουρη μέθοδος γιὰ νὰ διακρίνουμε τὸ δαιμονισμένο ἀπὸ τὸν ψυχοπαθῆ εἶναι νὰ τοῦ διαβάσουμε ἐξορκισμό. Ὁ δαιμονισμένος ἀντιδρᾷ, ὁ ψυχοπαθὴς ὄχι. Ἀκόμη κι' ἂν γιὰ ν' ἀποφύγουμε λόγους αὐθυποβολῆς, πλησιάζουμε τὸ δαιμονισμένο μ' ἓνα σταυρό, ἓνα λείψανο ἀπὸ πίσω, ἀπὸ τὴν πλάτη, αὐτὸς τινάζεται γιατί τὸ δαιμόνιο ἔχει παντοῦ μάτια. Ὁ ἴδιος λέει ὅτι καὶ οἱ χριστιανοὶ κάποιες φορὲς ἀρρωσταίνουν ψυχιατρικῶς καὶ πρέπει νὰ παίρνουν φάρμακα. Ἀναφέρει ἐπίσης τὶς μελίρρυτες ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα, τὴ διάκονο καὶ μαθήτριά του, ἡ ὁποία ἀπὸ ὑπερβολὴ τῶν πειρασμῶν, κυρίως λόγῳ τῆς ἐξορίας τοῦ πνευματικοῦ πατέρα της, εἶχε ἀρρωστήσει καὶ μὲ τὴν ψυχιατρικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου.

Πολλὲς φορὲς συγχέουμε τὴν ἐπιληψία, τὴν ὁποία ὁ Ἱπποκράτης ὀνόμαζε ἱερὴ νόσο, μὲ τὸ δαιμονισμό, λόγῳ τῆς ὁμοιότητος τῶν ἐξωτερικῶν συμπτωμάτων. Τονικοκλονικοὺς σπασμούς, ὅπως λέμε, κάνει καὶ ὁ ἐπιληπτικὸς, κάνει καὶ ὁ δαιμονισμένος. Μὲ μία διαφορὰ: ὁ δαιμονισμένος ἐμφανίζει τὰ συμπτώματά του, εἴτε σὲ ἱεροὺς χώρους, εἴτε σὲ ἱερὲς στιγμὲς, εἴτε σὲ σχέση μὲ ἱερὰ ἀντικείμενα, ἐνῶ ὁ ἐπιληπτικὸς ὅπουδήποτε. Καὶ ἀκόμη: σ' ἓνα ἠλεκτροεγκεφαλογράφημα ὁ ἐγκέφαλος τοῦ δαιμονισμένου δείχνει (καὶ εἶναι) ὑγιέστατος, ἐνῶ ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἐπιληπτικοῦ δείχνει τὶς γνωστὲς ἐπιληπτοειδεῖς ἢ ἐπιληπτογόνες ἐστίες, ὀρατὲς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἀδαεῖς. Παρόμοια, λοιπὸν, ἡ συμπτωματολογία, ἀλλὰ διαφορετικὸ τὸ αἶτιο.

Υπάρχουν διαταραχὲς ποὺ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μὲ συνεργασία πνευματικοῦ καὶ γιτροῦ θεραπεύονται· υπάρχουν ἄλλες, οἱ λεγόμενες μανιοκαταθλιπτικὲς καὶ σχιζοφρενικὲς ψυχώσεις, ὅπου δὲν ὑπάρχει ὀριστικὴ θεραπεία (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίπτωση θαύματος), καὶ χρειάζεται φαρμακοθεραπεία ἐφ' ὄρου ζωῆς. Εἶναι μεγάλο σφάλμα καὶ δυστυχῶς συμβαίνει, κληρικοὶ ποὺ θεωροῦμε τὸν ἑαυτό μας ἱκανὸ νὰ ἐκφέρει κρίσεις ἐπὶ παντὸς ἐπιστητοῦ, νὰ συνιστοῦμε τὴ διακοπὴ χορήγησης φαρμάκων, τὰ ὁποῖα ναὶ μὲν δὲ θεραπεύουν αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ὅμως διατηροῦν μία σχετικὴ σωματικὴ ἡρεμία.

Ἄς πάρουμε γιὰ παράδειγμα τὴ μανιοκατάθλιψη. Αὐτὸς ποὺ πάσχει ἀπὸ μανιοκατάθλιψη, περνάει κατὰ περιόδους ἀπὸ τὴ μανία στὴν κατάθλιψη. Τὸν ἓνα καιρὸ θέλει νὰ γίνῃ πχ πρωθυπουργός, νὰ κάνει ταξίδια ὅπου θὰ ἔχει σοβαρὲς διεθνεῖς ἐπαφὲς καὶ μυστικοσυμβούλια, ὅπου καὶ θὰ συζητήσῃ τὸ μέλλον τῆς χώρας του, ἴσως προχωρήσῃ σὲ ἀγορὲς σοβαρῶν ἀκινήτων, ἀσχέτως ἂν, ἄλλοι ποὺ τοὺς ξέρει, τὸν ἐπιβουλεύονται καὶ ὡς καὶ τὰ ΜΜΕ λένε γι' αὐτόν. Στὴν ἄλλη φάση ὁ ἴδιος θέλει νὰ θέσῃ τέρμα στὴ ζωὴ του, αἰσθάνεται ἀφόρητο βάρος, πιστεύει ὅτι ζεῖ ἤδη μετὰ τὸ θάνατό του, ἔχει παραισθήσεις καὶ ψευδαισθήσεις κλπ. Βέβαια, μὲ μία προσεκτικὴ ματιὰ εὐκόλα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴ μεγαλομανία καὶ τὸν ἐγωισμό ποὺ περιέχουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ λογισμοί, τόσον οἱ «χαρούμενοι» ὅσο καὶ οἱ «λυπητεροί». Ἕνας πληγωμένος ἐγωισμὸς -ἄς ποῦμε- ποὺ πληγώσε καὶ τὸ σῶμα. Πῶς δροῦν τὰ φάρμακα ἐδῶ; Οἱ γιτροὶ πρόσεξαν ὅτι υπάρχουν κάποιες οὐσίες στὸν ἐγκέφαλο ποὺ ὀνομάζονται νευροδιαβιβαστές, ὅπως πχ ἡ σεροτονίνη, ἡ ντοπαμίνη, ἡ

νοραδρεναλίνη κλπ και τῶν ὁποίων τὸ ἐπίπεδο μεταβάλλεται· χορηγοῦν, λοιπὸν, μὲ τὴ μορφή φαρμάκου συγκεκριμένες ποσότητες ἀπὸ αὐτὲς τὶς οὐσίες, γιὰ νὰ ὁμαλοποιήσουν τὶς συναισθηματικὲς κυμάνσεις τοῦ ἀσθενοῦς, τὰ up καὶ τὰ down ποὺ λέμε. Πῶς θὰ τὸ καταδικάσουμε αὐτό; Κι' ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἤρεμος καὶ πηγαίνει σὰν κομπρεσέρ, πῶς θὰ ἐπέμβω ὡς πνευματικός, ἂν δὲ σιγουρευτῶ τούλάχιστον ὅτι μὲ ἀκούει; Ἀπαραίτητα, λοιπὸν πατέρες μου καὶ τὰ φάρμακα σὲ κάποιες περιπτώσεις. Εἶναι δὲ κοινὸς τόπος ὅτι καὶ μοναχοὶ στὶς μέρες μας ἀλλὰ καὶ κληρικοί, χρησιμοποιοῦν τέτοιου τύπου φάρμακα γιὰ διάφορες αἰτίες. Οὔτε νὰ καταδικάζουμε, οὔτε νὰ χλευάζουμε, γιὰτὶ ὑπάρχει πνευματικὸς νόμος καὶ συνήθως, ὅ,τι καταδικάζει κανεὶς μὲ ἐγκωισμό καὶ αὐτάρκεια, μετ' οὐ πολὺ τὸ «λούζεται» στὴν κοινὴ γλῶσσα.

Διάσημος ἐπιληπτικὸς ἦταν καὶ ὁ Ντοστογιέφσκι. Ἡ ἐπιληψία του διεγνώσθη τὸ 1848 ἀπὸ τὸν δρᾶ Yanowski τὸν ὁποῖο εἶχε καὶ θεράποντα. Ὑπάρχουν καταπληκτικὲς περιγραφές ἀπὸ τὸ μεγάλο συγγραφέα τῶν φάσεων πρὸ καὶ μετὰ τὶς κρίσεις, ποὺ διαφωτίζουν πολλοὺς γιαιτροὺς μέχρι καὶ σήμερα. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀσθένειά του δὲν τὸν ἐμπόδιζε στὴν ἐπικοινωνία του μὲ τὸ Θεό, οὔτε στὴ συγγραφὴ τῶν ἀριστουργημάτων του· θὰ λέγαμε ὅτι αὐτὴ ἡ δοκιμασία του μᾶλλον πρόσθετε περισσότερὴ καὶ θερμότερη προσευχὴ πλουτίζοντας καὶ βαθαινόντας ταυτόχρονα τὸ λογοτεχνικὸ του ἄλγαντο.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι στὶς περιπτώσεις νευροψυχικῶν διαταραχῶν τὸ πρόβλημα παρουσιάζεται στὴ σύναψη ψυχῆς-σώματος, στὴ συνεργασία τους. Ὅπως μία κιθάρα μὲ ξεκούρδιστες χορδὲς δὲ μπορεῖ νὰ παίξει σωστὴ μουσικὴ, ἂν καὶ ἔχει καὶ χορδὲς καὶ ἠχεῖο, οἱ χορδὲς τῆς δὲ συνεργάζονται μαζί τῆς γιὰ νὰ βγάλουν σωστὴ μουσικὴ καὶ θέλουν χόρδισμα, ἔτσι καὶ στὴ συνεργασία σώματος καὶ ψυχῆς, ὅταν ὑπάρχει πρόβλημα, δὲ μπορεῖ ἡ ψυχὴ νὰ ἐκδηλωθεῖ σωστὰ διὰ τοῦ σώματος. Μὲ εὐγνωμοσύνη, λοιπὸν, νὰ δεχόμεστε τὴ συνδρομὴ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης στὸ σημεῖο αὐτό. Ἐδῶ ὑπάρχει ἡ Θεία Χάρις, ἀλλὰ δὲν ἐνεργεῖ λόγῳ σωματικῆς βλάβης· δὲν πρόκειται γιὰ στέρηση Χάριτος, γιὰτὶ κι' αὐτὸ τὸ λάθος κάνουμε λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ κάποιες φορές. Ὁ ἐστερημένος τῆς Θείας Χάριτος δὲν εἶναι ψυχοπαθὴς μὲ τὴν ἱατρικὴ ἔννοια.

Συχνὰ πάλι ρωτοῦν οἱ πιστοὶ, ἂν ἡ περιβόητη γλωσσολαλία τῶν Πεντηκοστιανῶν εἶναι νοσηρὸ φαινόμενο καὶ μάλιστα καὶ παρ' ἡμῶν ὑπάρχουν πιστοί, οἱ ὁποῖοι διοργανῶνουν βραδιὲς ἀγγρεπνίων στα σπίτια τους, στὴ διάρκεια τῶν ὁποίων συμβαίνουν παραπλήσια μετὰ τὴ γλωσσολαλία φαινόμενα· αὐτὸ συμβαίνει σπάνια μὲν, ἀλλὰ στὴν Ἀθήνα συχνότερα ἀπ' ὅτι στὴν ἐπαρχία.

Κατ' ἀρχὰς νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ γλωσσολαλία τῆς Πεντηκοστῆς ἔχει ἐρμηνευθεῖ μετρίπλο τρόπο: ἢ οἱ ἀπόστολοι ἐξακολουθοῦσαν καὶ ομιλοῦσαν ἐβραϊκά, ἐσὺ δὲ ἂν ἦσουν παρῶν στὴ σύναξη, ἀκούγες τὰ ἐβραϊκά μεταφρασμένα ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι στὴ γλῶσσα σου, ὅποια κι ἂν ἦταν, ἢ ὄντως μιλοῦσαν ξένες γλώσσες ζῶσες, ἢ πιθανόν μέσα στον ἕν Ἀγίῳ Πνεύματι ἐνθουσιασμό τους καὶ νὰ λαλοῦσαν ἀκατανόητως· τὸ «μαίνεσθε» του ἀποστόλου Παύλου μᾶλλον πρὸς τὰ ἐκεῖ μὲς πηγαίνει. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μία τέταρτη ἀπόψη, ὑποστηρικθεῖσα κυρίως ἀπὸ τὸν πατέρα Ἰωάννη Ρωμανίδη, ὅτι ἡ οὕτως ἢ ἄλλως αὐθεντικὴ ἐκεῖνη πρώτη

δί' αυτού του τρόπου επέμβαση του Θεού, ήταν η εκδήλωση του χαρίσματος της νοεράς προσευχής. Δε θα σταθούμε στο ποιος έχει δίκιο, μπορεί και όλοι να έχουν δίκιο. Θα σταθούμε όμως σ' ένα λόγο του αγίου Χρυσοστόμου ότι και τότε ο Θεός ήξερε γιατί έδωσε το χάρισμα της γλωσσολαλίας και τώρα ξέρει γιατί το πήρε πίσω. Άρα ο άγιος μας δίνει την πληροφορία ότι στα χρόνια του (4ος αι.), ήδη η γλωσσολαλία είχε εξαφανιστεί.

Ο Θεός, φυσικά, δεν εμποδίζει την εκδήλωση, εκτάκτως, του χαρίσματος της γλωσσολαλίας, όταν Εκείνος κρίνει και όχι όποτε θέλουμε εμείς. Πρόσφατο, σχετικά, παράδειγμα ο γέρων Πορφύριος που μιλούσε γι' αρκετή ώρα με μία γαλλίδα, χωρίς να ξέρει γαλλικά. Το να ταυτίζουμε όμως την αυθεντική εκείνη πρώτη επέμβαση του Θεού με τις μανιακές καταστάσεις των προτεσταντικών μαζώξεων, είναι μεγάλη άδιακρισία που οδηγεί στην πλάνη. Εκεί, μέσα σε υποβλητικές συνθήκες δημιουργούνται κατάλληλες προϋποθέσεις ψυχολογικών υποβολών και αυθυποβολών, ώστε να εκβιαστεί η «έλευση» του χαρίσματος, εις τρόπον ώστε αν σου έρθει, πας καλά πνευματικά· αν όχι, έχει πρόβλημα η πίστη σου. Αυτή είναι η τυπική προτεσταντική λογική των «εκλεκτών».

Κοντολογής, στις προτεσταντικές μαζώξεις έχουμε να κάνουμε με αποτελέσματα μαζικών αυθυποβολών, υστερικών παραληρημάτων ή και δαιμονίων που γελοιοποιούν τους δυστυχείς ανθρώπους ή και με συνδυασμό των τριών παραπάνω. Ο Θεός βέβαια, μπορεί από οπουδήποτε να ελκύσει τους καλοπροαιρέτους, ακόμη και μέσα από μία άρρωστη εκδήλωση γλωσσολαλίας. Ο μακαριστός, πλέον, π. Δανιήλ Γούβαλης σε μια από τις Πανορθόδοξες Συνδιασκέψεις για θέματα αιρέσεων, είχε αναφέρει την περίπτωση ενός Κορεάτη, ο οποίος ψάχνοντας το Θεό με ειλικρινή διάθεση, βρέθηκε σε μία προτεσταντική μάζωξη. Κατήλθε, λοιπόν, όπως ήταν προγραμματισμένο το «χάρισμα» της γλωσσολαλίας και ο Κορεάτης έμεινε εμβρόντητος. Μετά την παρέλευση του «χαρίσματος», με αλαζονικό, όσο και θριαμβευτικό ύφος οι Πεντηκοστιανοί τον πλησίασαν, για να τους πει τις εντυπώσεις του. Τους είπε λοιπόν ότι άκουσε να βρίζουν το Θεό στα κορεάτικα και πως δε θα ξαναπήγαινε! Τι συνέβη εδώ; Οι δύστυχοι, ούτε ήξεραν τι έλεγαν! Κι όμως εν αγνοία τους έβριζαν το Θεό σ' αυτιά του Κορεάτη. Και ο Θεός έδειξε στον Κορεάτη τι συμβαίνει. Και αυτοί δεν ήξεραν τι έλεγαν, και κορεάτικα έλεγαν, αλλά τι έλεγαν στα κορεάτικα. Αν τώρα βρισκόταν κάποιος από μας στη μάζωξη αυτή, τι θα καταλάβαινε; Προφανώς τίποτε, αλλά από την όψη τους και την όλη νοσηρή ατμόσφαιρα κάτι θα μας έδινε να καταλάβουμε ο Θεός.

Αφήσαμε τελευταία μια πολύ σοβαρή προβληματική περίπτωση: τη συνδρομή δαιμονίου και ψυχασθενείας στον ίδιο άνθρωπο. Εδώ χρειάζεται να ταπεινωνόμαστε και να ζητάμε τη βοήθεια παλαιότερων πνευματικών πατέρων για να μη βλαφτεί η συγκεκριμένη ψυχή. Με πολλή προσευχή κι' έχοντας επίγνωση της ανεπάρκειάς μας όχι μόνο σ' αυτή τη βαρύτατη περίπτωση, αλλά και σ' όλες όσες προαναφέρθηκαν και στις πολύ περισσότερες που δε γνωρίζουμε, να παρακαλούμε το Θεό να μας δίνει πνεύμα θυσιαστικής διακονίας στις ψυχές και τα σώματα εκείνων, δηλ. όλων των ανθρώπων, «ὕπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε».